

ગુરૂત્વાલા

શ્રી રાજ સોભાગ સત્સંગ મંડળ

ॐ

શ્રી રાજ સોભાગ સ્મારક ગ્રંથમાળા
પુષ્પ ૧૨ મું

ગુરુવારી

શ્રી રાજ સોભાગ સત્સંગ મંડળ
સોભાગપુરા, સાયલા-૩૬૩ ૪૩૦
ફોન : (૦૨૭૫૫) ૩૩૫૩૩

પ્રકાશક :

પ્રકાશન સમિતિ

શ્રી રાજ સોભાગ સત્સંગ મંડળ

સોભાગપરા, સાયદા-૩૬૩ ૪૩૦

પ્રથમ આવૃત્તિ :

સંવત ૨૦૫૫, માગસર સુદ ૧૦

રવિવાર, તારીખ ૨૮-૧૧-૧૯૮૮

પ્રત : ૧,૦૦૦

પ્રાપ્તિ સ્થાન :

શ્રી રાજ સોભાગ સત્સંગ મંડળ

શ્રીમદ્ રાજ સોભાગ આશ્રમ,

સોભાગપરા, સાયદા-૩૬૩ ૪૩૦

ટાઇપ સેટિંગ :

દુદુલિ પ્રિન્ટર્સ

અમદાવાદ-૩૮૦ ૦૦૮

ફોન : ૦૭૯-૯૪૯૯૯૯૦

પરમકૃપાળુ દેવશ્રીના પુનિત
શ્રીયરણોમાં પ્રેમભક્તિ સહ

લામ્પણા

દેવદિવાળી પ્રભુ તે જ દિપાવી:
સકલ કર્મને દીધાં ખપાવી,
આતમરામને લીધા વધાવી,
શાશ્વતધર્મની ધજા ફરકાવી.
તારો આશ્રય, તારી ભક્તિ,
તારી પૂજા એ જ અમ શક્તિ.
સુધારસની તે આપી યુક્તિ,
અમે અપીએ તને આ ગુરુવચનપંક્તિ.

સંકલન વિષે

આ સંકલન માટેની પ્રેરણા ભળી પુ. ગાંધીબાપુની ડાયરીથી. એ ડાયરીમાં ૩૬૫ પાનામાં પુ. ગાંધીજીના વચનો-અમૃતવચનો દરેક પાને મૂકવામાં આવેલ હતા તે પરથી મને (વસંતબંનને) ૫. પુ. ગુરુદેવના હસ્તાક્ષરમાં ૩૬૫ બોધવચનો એક ડાયરીમાં લખાવી લેવાના ભાવ થયા. ૫. પુ. ગુરુદેવ (૫.પુ. બાપુજી, સાયદા આશ્રમ) પાસે મેં ભારી છચ્છા-ભાવના વ્યક્ત કરી. પ્રથમ તાં તેઓશ્રીએ એ વિનંતિનો અસ્વીકાર કર્યો. પછીથી બીજી વાર વિનંતિ જરા વિશિષ્ટ પ્રકારે કરી ત્યારે તેઓશ્રી સંમત થયા.

તારીખવાર તેઓશ્રીના હસ્તાક્ષરમાં દરરોજ એક બોધવચન પાસે બેસીને ડાયરીમાં લઈ લેવાનું શરૂ તો કર્યું પણ “સારા કામમાં સાં વિઘ્ન” એ ઉક્તિ અનુસાર વિક્ષેપોનો અવાહ ચાલુ થઈ ગયો. ધર્મી ધીરજ રાખી, આશાના આશ્રયે પ્રયત્ન ચાલુ રાખ્યો. ત્યારે આંતરે આંતરે માંડ આમાં મૂકવામાં આવ્યા છે એટલા અમૃતવચનનોની પ્રાપ્તિ થઈ શકી. છતાં આંન પણ આપણું સદ્ગ્રાહ્ય માનવું રહ્યું કેમકે તેઓશ્રીના પોતાના આત્માને સ્પર્શીને નીકળેલા વચનામૃતોની તેઓશ્રીના પોતાના હસ્તાક્ષરમાં આપણને ભેટ ભળી.

અસ્તુ.....

પ્રસ્તાવના

સદગુરુના ઉપદેશ વણા, સમજય ન જિનરૂપ;
સમજ્યા વણા ઉપકાર શો ? સમજ્યે જિન સ્વરૂપ.

શ્રી વસંતબેને પ.પૂ. બાપુજી (પ. પૂ. શ્રી લાડકંદ માણેકંદ વાંચા)નાં બોધવચનોનું તેઓશ્રીના હસ્તાક્ષરમાં સંકલન કરેલ તે
અને પ. પૂ. બાપુજીના બોધનું સંક્લન જે “શિક્ષામૃત” નામે
અમોંએ અગાઉ પ્રકાશિત કરેલ તેના આધારે સંકલિત કરેલ
વચનો તે ‘ગુરુવાણી’ નામે આપની પાસે રજુ થઈ રહેલ છે.

આ સંકલન તો જ સાર્થક ગણાય કે જો આપણો વાર્ષિક
અનુવાન, મનન, પરિચર્યન અને નિદિધ્યાસન કરી, આપણાને
મળેલ રત્નચિત્તામણી જેવા મનુષ્યજીવનની એકેએક પળનો
સદ્ગ્રાહી કરી મુક્તિમાર્ગ પ્રયાગ કરીએ.

પ્રકાશન સમિતિ

સં. ૨૦૫૫, ભાગસર સુદ ૧૦
રવિવાર, તા. ૨૮-૧૧-૧૯૯૮

શ્રી રાજ સોભાગ સત્સંગ મંડળ
સોભાગપરા, સાયલા

૨-૭૦

હિન્દુ હલેજ વાડગ મારો કાંઠ
કોથ તો ખુલ્લે સુધીને
જો અનુભવ દ્વારા આપણિનું
દુતકાર, ઉપસ્કર્ષ બન રહ્યોનું
સારાંને રહ્યો હશે.

૩૧૧૨૪૧
૮૧ ૧૪-૧-૧૯૫૪ } ૬૧૫૮૨૧૬ માર્કેટિંગ.

ગુરુવાએટી ૦ ૧

ગુરૂનાના -
અધ્યક્ષ - કૃત્યાજી
સુધી - પોતા દામી
અને માત્ર કાળી
અધ્યક્ષ - કૃત્યાજી
સુધી વાચી

ગુરૂનાના ० २

અનુભૂતિ અનુભૂતિ
અનુભૂતિ અનુભૂતિ અનુભૂતિ
અનુભૂતિ અનુભૂતિ અનુભૂતિ

ગુરુવાણી • ૩

નાના કર્મ જ પુરુષ
અછે કાળા તુ દોખાણ
તે કલાકામ જ
ખરી કરાસે દુર્ગા
નાના કર્મ.

શુદ્ધયાધી ० ४

અનુભૂતિ એવા કો
ના કર્માચારી જાણ
કરીયાય ની એવા કો
દ્વારા કર્માચારી
એવા કર્માચારી
એવી કર્માચારી હશે જે
સામાન્ય એવા કર્માચારી
જે કર્માચારી

ગુરુવાથી ० ५

જ્ઞાનમનું કથોદ્વારી

નાને સુધીમાં ફિલીએ

દ્વારે સુધીમાં -

અચિત્તન અચિત્ત -

મન હૃત થેઠ હૃતી

સુધીએ સુધીએ

દ્વારાને સુધીમાં

ગુરુવાણી ૦ ૬

દ્વારા સોછ પ્રાપ્તિક હશે
અને આ ભોગ એ .. અને
હશે સોછ પ્રાપ્તિક
બેદ કરાય એ અને
સોછ એ અને
અને

ગુરુવાણી • ૧

નો હાજ કુલલો રહેય
અથવા કાર્યકરાણ કથી
ગ્રંથોગ નહી સુધીએ
નો હાજ દેવતા અમારું
શ્રી ગ્રંથ હાયે હંડોએ
બોફળા, આંદરો પણ
અને જાદોએ કાઢું
કાઢું લોનો જરૂર
નો કા ખાદું પણ
કાઢેજા, નો વાદું પણ
નો પાર જાદું રહે.

ગુરુવાચી ૦૮

બાળ પ

ગુરૂ વિજય નાનક દેવ

સ્વામી ૧૯૮૫ ૧૨.૫.૧૩

૦૭૨૩૧,

ગુરૂવાચી • €

કાર્ય કુદાનું
જીવાણાનું પણ
કુદાનું જીવાણાનું
માણિ જાણિ જાણિ
કુદાનું જીવાણાનું

ગુરૂ દિવ્યાર્થી નો પત્ર
કૃષ્ણ વિશ્વાસાની શ્રી
લાલ હેડ ક્રેમ્પન
માટે માને જાહેર
શ્રી સીએઓ, પાલાદુ
સ્ક્રીન, રાજી સુધી
અભિવ્યક્તિ કરી છે
બાળક

ગુરૂવાણી • ૧૧

હિત્યારાસ - છોકી વાણ
શ્વરૂપ લખાન માનમાને
કાદી ચાર - ફરદી અધી
ઓસું ઓ - ફરદી ઓસું

ગુરૂવાણી અને વિજ્ઞાન
ગુરૂવાણી અને વિજ્ઞાન
ગુરૂવાણી અને વિજ્ઞાન
ગુરૂવાણી અને વિજ્ઞાન
ગુરૂવાણી અને વિજ્ઞાન

જીવિ કૃતિ અનુભૂ
નિર્મા પાઠકાલાક્ષ
મનુષી જીવિ સ્વભાવ
અનુભૂતિ દે શૈખ
જીવિ કૃતિ અનુભૂ
નિર્મા પાઠકાલાક્ષ
મનુષી જીવિ સ્વભાવ
અનુભૂતિ દે શૈખ

શ્રી રામ દાસ
જીવિત નિર્ણય
અનુભૂતિ જીવિત
અનુભૂતિ જીવિત
જીવિત નિર્ણય
જીવિત નિર્ણય
જીવિત નિર્ણય
જીવિત નિર્ણય
જીવિત નિર્ણય

ગુરુધાની • ૧૬

સહેતા, સહૃદાયક
કાર્ય કરી રહ્યા હોય
તો કોઈ
નાનાનાં લોકો
સહેતા કરીએ
કાર્ય

નિઃ વાળો હાર્દી
જાત્યા લો પણ
સાંદર્ભારામ હાર્દી
ધાર્દી જુસ્કું
દેશ.

ગુરુવાણી • ૧૭

સાહી કૃણી ~

કુલુદ્વારા પ્રભામાની

દેખો જો હોય હોય ~

શુદ્ધ વિદેશિ હો

માંજાની હોય હો

દેખો જો હોય હો

માર્ગમા સત્તપુરીખને

જાપીઠા કરવાનો લે

તોભ મરણ

તાત્ત્વજ્ઞાનો આજીવિ

મહારાજા કિલ પુરુષા

સાહુકારી નથી. આપણા

દર્શાવી રહેતા જાતિ

બાળદી વાંચી કરું

નોંધી લોધી રહીએ

નાયા,

સિદ્ધ કર આપ્યા છે -

કૃત મનુ રાધી હૈ

લાલા રા

ગુરૂવાણી • ૨૧

જાનકૃતિ લેખ
અધ્યાત્મિક, સ્વરૂપ
અભ્યાસ, વ્યાચન
સધ્યકૃત પ્રયત્ન
ફાદર સાચી

જીવિંગ સ્કુલો ન આપાય
મનુષી ઓ આ જીવિંગાને
અન્યાં છે એલા કૃષ્ણની
નામાચારી જીવિંગના
જુકીની નામાચારી
એ હિં વડો.

ગુરુવાણી મંત્ર

સુધૂલા વિષયક કાહિયા

ગુરુવાણી • ૨૪

જીની જાતક સ્વાધી
આજથી જ કાર્ય માર્ગ
લને પૂર્ણ આપી
અને વિદેશની
માર્ગના દસ્તાવેજ
હુદા તો હોઈ
કર્મદા

ગુરુવાથી ० २५

કદમ્બ વાર્ષિક -
જાન્યુઆરી ૩૧૨
૨૨૧૨ ચેત્ત વાર્ષિક
લોકાધ્યક્ષ, મદ્દ
લોકાધ્યક્ષ, મદ્દ
લોકાધ્યક્ષ, મદ્દ

ગુરુવાણી • ૨૬

માનની અનુભૂતિ લેખણ
રામાણી સામનજી માનની લો
સુદુર શૈલ - અનુભૂતિ

ગુરુવાણી • ૨૭

જાનકીરમાણ જ્ઞાતિ
દી, માનુષ (જાત),
માનુષને જીવની
જાનકીરમાણ કર્યાની
જાન હાંગો રીતી

નાનાનાનાના
નાનાનાનાના
નાનાનાનાના
નાનાનાનાના

અધ્યક્ષાંતર હોય
દેખાવની આપણા
જીવિતી વિવાહાબોલ
સુધી જીવાહ

ગુરુવાણી • ૩૦

નાનપદુદ્ધિર માટે

નાનપદુદ્ધિર માટે

નાનપદુદ્ધિર માટે

નાનપદુદ્ધિર માટે

નાનપદુદ્ધિર માટે

જો તમો જીવિ

કરી રહ્યું હો ને

અને આપેદું પાલને

કરી રહ્યું હો ને

ફરી રહ્યું હો ને

તું હો ને તમાં હો

ફરી રહ્યું હો ને

શ્રી મહાત્મા નાના
દ્વારા લખાયેલું હતું
અને આ પત્રનું હતું
એવું કરીને જો હતું

મન સર્વોચ્ચતઃ કષેત્રાં વિશ્વ
કુદ્યાં રીતાં પ્રાપ્તાં વિશ્વ

ગુરુવાણી • ૩૪

ગુરૂ નાનાથ મહારાજ
નાનાથ મહારાજ
નાનાથ મહારાજ
નાનાથ.

ગુરૂનાનાથ ૦ ૩૫

આ બેદુ છોડાત્તર્ય
એ વૈરણી પણાં
જી જીચાંદું જી જી
કૃત્તિવાનું શાસ્ત્ર. કર્માં
કર્માંકુલ, મુખાં
આ સુધીનું કોઈ કાં
જી હું હું હું હું
હું.

ગુરુવાણી - “શિક્ષામૃત”ના આધારે

ભાઈ ! આ આત્મા તારા પગથી માથા
સુધી સમગ્ર શરીરમાં વ્યાપેલો છે. ટોર્ચ જેમ
પ્રકાશ ફેરફાર છે અને આત્મા આ ઇન્દ્રિયો
દ્વારા પ્રકાશ ફેરફાર છે કે જુઓ ! અહીં હું દ્ધુ.

તલમાં જેમ તેલ વ્યાપક છે તેમ આત્મા
આખા શરીરમાં વ્યાપક છે. અને તલમાં
જેમ તેલ અપ્રગટ છે તેમ આત્મા પણ અપ્રગટ
છે. એ આત્મા જો અંક વાર પ્રગટ થઈ જાય
તો અંધી જે સુખ મળે તે એવું છે કે આ
જગતમાં અનાથી તોંચું બોજું કોઈ સુખ નથી.
એ સુખ રહે ક્યાં સુધી ? કોઈ વાત મુક્કી ઘો.

ગુરુવાણી ૦ ૩૭

જ્યાં સુધી દર્શનમાં જાય નહીં, ગ્રંથિભેદ
થાય નહીં, ગુરુગમ મળો નહીં, સમકિત
પ્રાપ્ત થાય નહીં ત્યાં સુધી ભક્તેને ધર્મના
નામે હિમાલય ખોઢી નાખે કે શરીરને ઝડપા
સાથે બાંધીને કષ્ટ આપે કે શરીરને ગાળી
નાખે તો પણ જન્મમરાજના ફેરા ટળે નહીં.

આટકા બધા આ સંસારમાં ‘ગ્રેજ્યુઅટ’
ડાચા ગણાય છે છતાં આધ્યાત્મિક દૈષ્ટિએ
તેમને દિશાભ્રમ છે. તેથા જ ચાલવાનું કરે
છે. તેથા ચાલવાનું એટલે કે શરીર એ ‘હું’
અંબું તેઓ માને છે. સવારમાં તેઠીને રાત્રે
સૂઈએ ત્યાંસુધી શરીર એ ‘હું’ એમ માનીને
આપણો બધી પ્રવૃત્તિ કરીએ છીએ. પરંતુ
‘હું’ કાણ છું ? અની ખબર નથી.

ગુરુવાણી ૦ ૩૮

આપણો જીવ એટલે આપણો આત્મા
પોતાને, પોતાના સ્વરૂપને ભૂલી ગયો છે.
હોય અંબું ? દુનિયામાં આવું અંધારું ? છોક્કું
કાંખમાં (કડમાં) તેજયું હોય અને કોઈ મા
કહે “મારું છોક્કું ક્યાં ગયું ?” તો છોક્કું તો
પોતાની પાસે જ છે પણ પોતે ભૂલી ગઈ છે.
તેવી રીતે જીવ પણ પોતે પોતાને ભૂલી ગયો
છે. ‘હું કોણ છું ?’ એ જરૂરું નથી, હાથ
આવતું નથી એ જ અજ્ઞાન છે, અંધારું છે.

એ અંધારું જાય કેવી રીતે ? એ જન્મમરણા
ટળે કેવી રીતે ? જ્ઞાન મળવાથી અજ્ઞાનરૂપ
અંધારું જાય અને જન્મમરણાના ફેરા ટળે.
હવે એ જ્ઞાન ક્યાં મળે ? જ્ઞાનની પ્રાપ્તિ
જ્ઞાની પાસેથી જ થાય.

જેણો જન્મમરણના ફેરા ટાળવા હોય
તેણો જ્ઞાની પાસેથી જ્ઞાન પ્રાપ્ત કરવું જોઈએ
અને જેણો જ્ઞાન મેળવવું હોય તેણો જ્ઞાનીની
ઈચ્છા મુજબ વર્તવું જોઈએ. પોતાની ઈચ્છા
મુજબ વર્તે એ સ્વચ્છંદી કહેવાય. અને
સ્વચ્છંદીપણું હોય ત્યાં સુધી કર્મ કપાય નહીં.

અત્યાર સુધી આપણો શું કામ રખીએ
છીએ ? આ ધર્મની ભાબતમાં આપણને
ગમ્યું એ ખરું એમ કહી આંખો મીચીને કર્યા
જઈએ છીએ. જ્યાં સુધી સાચો માર્ગ મળો
નહીં ત્યાં સુધી રખડવાનું છે. સાચા માર્ગની
શોધ તો કરવી જ જોઈએ. એટલે કે સાચા
જ્ઞાનીની શોધ તો કરવી જ જોઈએ. કેમ કે
જ સાચા માર્ગ ચાલ્યો હોય, જેણો સાચો માર્ગ
જોયો હોય એ જ સાચો માર્ગ બતાવી શકે.

ગુરુજી ૦ ૪૦

પ્રત્યક્ષ સત્પુરુપનાં ભેટો થાય તાં પણ
અની ઓળખાણ ધવી બહુ મુશ્કેલ છે. કારણ
કે એ બધું સંસારી માલાસના જેવું જ કામ
કરતા હાય તેથી આ મહાત્મા છે અને કેમ
ખબર પડે ? અનેટલે ઓળખાણ ન થાય,
અને ઓળખાણ ન થાય ત્યાં સુધી પ્રતીતિ
ન આવે.

જો જ્ઞાનીની પ્રતીતિ આવે તાં નવાં કર્મ
બંધાય નહીં અની કુચી લાથમાં આવે, અને
નવાં કર્મ બાંધવાનું બંધ થાય. પછી જૂનાં
કર્મ તો કટવાં હાય ? બે પાંચ ભવ, પંદર
ભવ રહે. પંદર ભવે તાં અવશ્ય મોક્ષમાં
જાય, જાય ને જાય.

ભાઈઓ, આ આત્માને જડ સાથે સંયોગ થયો છે. કર્મ વળગ્યા છે કારણ કે આત્માને પોતાના સ્વરૂપનું ભાન નથી. જ્યાં લગ્ની અને ભાન નથી ત્યાં સુધી એ કર્મબંધન કરે છે. નવો બંધ ન પડે અને જીવાનનો ક્ષય થાય ત્યારે મોક્ષ થાય છે. જ્યાં સુધી આત્માનું ભાન નથી અને આ જડ-શરીર એ જ હું અમ માને છે ત્યાં સુધી મોક્ષ નથી થતો અને બંધ પડે છે તેમ છતાં ચેતન-આત્મા-પોતાના સ્વભાવનો ત્યાગ નથી કરતો. અટલે કે અનો જ્ઞાન ગુણ નાશ નથી પામતો. ભવે અજ્ઞાન છે; અસમ્યકજ્ઞાન છે; અં જ્ઞાન છે પરા અસમ્યક છે કેમ કે હું કારણ હું અં ખબર નથી. આત્મા વિષે અભાન છે, ઓળખાશ નથી. અનાદિકાળથી જીવની આ દશા છે. માટે જ ભવભ્રમાશ મટટું નથી.

ગુરુવાણી ૦ ૪૨

શાસ્ત્રોનું, આગમોનું જ્ઞાન કરવાનું શા
માટે કહ્યું છે ? આપણી ભૂમિકા તૈયાર
થાય માટે. આપણું જીવન શુદ્ધ થાય માટે
કહ્યું છે. બાકી આ દેહ અને આ આત્મા
અનો જો ભેદ આ મનુષ્યજન્મમાં ભાસ્યો
નહીં તો ત્યાં સુધી આપણો જે પર્યાખાણ
કર્યા, પ્રતો લીધાં એ બધાં મોક્ષને માટે
નથી થયાં, એથી ગતિ સારી મળે, એ કાંઈ
નકામા નથી, પણ મોક્ષાર્થે થતાં નથી. પણ
જો શાસ્ત્રો જાણીને, પ્રત, પર્યક્ખાણ કરીને,
પોતાના સ્વરૂપને જાણનારા પુરુષ હોય અનો
આશ્રય સાચા મનથી, ખરા ભાવથી કર્યા
તો એ બધાં સાર્થક બને છે.

શ્રેષ્ઠિક મહારાજાનો જીવ અત્યારે નારકીમાં છે. એમણે જિંદગીમાં કોઈ દિવસ પ્રત-પચ્યકખાણ કર્યા ન હતાં, હતાં પણ ભગવાન મહાવીરના સંપર્કમાં આવતા તેઓ ક્ષાપિક સમકિતને પામ્યા હતા, અને તીર્થકર નામકર્મ ઉપાર્જન કર્યું હતું. તેથી આવતી ચોવીશીમાં પદ્ધનાભ (મહાપદ્મ) નામના પ્રથમ તીર્થકર થશે.

આ તો એક અપવાદરૂપ દાખલો છે. એનો અર્થ એવો નથી કે પ્રત-પચ્યકખાણ ન કરવાં. આપણે પ્રત-પચ્યકખાણ કર્યા હશે, સંયમી જીવન ગાળ્યું હશે ત્યારે તો આ બધા જોગ આપણાને મળ્યા છે. નહીં તો મનુષ્યભવ, સત્સંગ, સત્પુરુષની ઓળખાણ, સત્શાસ્ત્રોનું વાચન, સદ્વિચારણા, વિવેક - આ બધાં જોગ ક્યાંથી મળે ? કૃપાળુદેવે તો એમ કહ્યું છે કે, આશય સમજ્યા વગર, ભાવ વગર આ બધાં સાધન કરવાથી જાણું ફળ મળતું નથી.

આપણા આત્માના જેટલા અસંખ્યાત
પ્રદેશો પૂર્વભવમાં હતા એટલા જ આ
ભવમાં પણ પગના અંગુઠાથી માથા સુધીમાં
રહેલા છે. એટલે કે કાઈ વધતું ઓછું થતું
નથી. આત્મા મરતો નથી એ તો હડીકત
છે, પણ કાઈ એના આત્મપ્રદેશોમાં વધઘટ
થતી હશે ખરી ? ના, એ તો સમ રહે છે.
જેટલા છે તેટલા જ રહે છે. તેને છંદી
શકાય નહીં, બેદી શકાય નહીં એવા છે.
આત્મા અમર છે એવી જો યથાર્થ સમજણા
હોય તો મોતની બીક ન લાગે. અજ્ઞાનીને
બીક લાગે. મોત તો આ શરીરનું છે. શરીર
જન્મે છે અને મરે છે. યથાર્થ સમજ હોય
તો આપણું કામ થઈ જાય.

ગુરુવાણી • ૪૫

આ શરીર ઉપર માંદ છે માટે આપણાને મોતની બીક લાગે છે. આ શરીર આપણું નથી એમ આપણો જાણ્યું નથી, મોહને લીધે જે પોતાનું નથી અને પોતાનું માનીને બેઠા છીએ અને પોતે જે સ્વરૂપે છીએ તેને ઓળખતા નથી માટે મૃત્યુની બીક લાગે છે. નહીં તો મૃત્યુની બીક શાની? જેમ જીજા વસ્ત્ર કાઢીને આપણો નવું વસ્ત્ર પહેરીએ છીએં, એમ આ આત્મા જીનું શરીર મૂકીને નવું ધારણ કરે છે. બાકી આત્માને કાંઈ થતું નથી. છતાં દુઃખ કેમ લાગે છે? આ શરીર, સગાં, સંપત્તિ વગેરે મારાં, અંવા માંહને લીધે અને બાથ ભીડીને બેઠા છીએ. આ બધું છોડીને ચાલ્યા જવું પડશો અને ક્યાં જઈશ એ ખબર નથી માટે મોતની બીક લાગે છે. પણ જો તમે સાચી કમાણી કરો તો બહાદૂરીપૂર્વક અદીથી જઈ શકો. બહાદૂરીપૂર્વક એટલે કે મેં માંકું કામ કરી લીધું છે એ અર્થમાં.

ગુરુવાણી ૦ ૪૬

‘આ શરીર એ હું’ એવું ઉધ્યુ સમજાએ છીએ
અને એ પ્રમાણે પ્રવર્તન છે, માટે ભવભ્રમણ છે. તો
હવે આપણે સવળું સમજશું કે નહીં ? શું સવળું ?
‘આ શરીર હું નથી’. હું તો અંદર બેઠો છું. એને
ઓળખી કાઢવો જોઈએ. નહીં તો આ ઉધ્યુ જ્યાં
સુધી છે સમજમાં, માન્યતામાં, ત્યાં સુધી કર્મ
લાગવાના. અને કર્મ લાગે ત્યાં સુધી જન્મમરણના
કેરા ચાલુ રહે જ. અત્યાર સુધી સવળું સમજયા
નથી એટલે તો આ જન્મમરણના ચક્કરમાં છીએ.
હવે સાચું સમજવાનો મોકો આવ્યો છે તો હવે સાચું
સમજને એ પ્રમાણે પુરુષાર્થ કરવો પડશે. સાચા
માર્ગ પુરુષાર્થ કરશો તો અવશ્ય મોક્ષે જશો. બાકી
આ દેહ ક્યારે પડશે એ ખબર નથી. ક્યારે આંખ
મિચાશે એની ખબર નથી, તેથી બીજી બધી વાત
બાજુ પર મૂકીને મોક્ષમાર્ગ ચાલવા માંડવું.

ઉપયોગ લક્ષણો સનાતન સ્ફુરિત અંવા જીવને
ગુણો, લક્ષણો અને વેદનપણો પહેલા જાણવો જોઈએ.
એના ગુણ શું ? લક્ષણ શું ? અનું વેદન કેવું હોય
એ પહેલા ગુરુ પાસેથી જાણવું જોઈએ. એ યથાર્થ
બોધ જો તમને હશે તો કયું નિશાન પાડવું છે ? એ
નિશાન કેમ પડે ? અનો તમને ખ્યાલ આવશે.
માર્ગ મળશે, સમજારો એટલે ઉંઘી સમજણા-સ્વભન્દશા
ધૂટી જશે. ઉંઘમાં રાત્રે જે સ્વભ આપડાને આવે
છે તે આંખ ખૂલતાં જ પૂરું થઈ જાય છે અને આ
સ્વભ કાયમની આંખ મિચાતા જ પૂરું થઈ જશે.
ધ્યાન રાખજો, આ જિંદગી એ પણ એક સ્વભ છે.
કશું આપણું નથી. માત્ર હું, હું અને મારું, મારું અંવો
ઓટો અહંકાર, મમત્વભાવ છે. આ અહંકાર
અને મમત્વભાવ મટી જાય એને અર્થે જ જ્ઞાનીઓ-
સત્પુરુષોનો બોધ હોય છે.

ગુરવાણી • ૪૮

જીવનું મિથ્યા અહંકારણું અને મમતવપણું જાય તો જ સ્વરૂપની પ્રાપ્તિ થાય. જ્યાં સુધી ગુણો, લક્ષણો અને વેદનપણો આત્માને જાણ્યો નહીં ત્યાં સુધી એનો અનુભવ થાય નહીં. એ જ્ઞાનવાનો એક જ રસ્તો છે કે જ્ઞાનીની આજ્ઞા પ્રમાણો વાંચવું અને જોટલું બની શકે તોટલું જ્ઞાનીપુરુષના મુખેથી સમજવું, તાં સમજણા થાય. તમે પાંતાની જાતે એક મહિનો વાંચ્યો અને જ્ઞાનીપુરુષ પાસે રહી એક દિવસ બોધ સાંભળો અંબને બરાબર છે. એટલું બધું સત્યપુરુષ, સત્ત્વશાસ્ત્ર અને માર્ગનું મહત્વ છે.

ગુરુવાણી - “શિક્ષામૃત”માંથી

આપણો આત્મા પોતાને ભૂલી ગયો છે તેથી સત્તસુખ મળતું નથી. સત્તસુખ કયું ? મોક્ષનું સુખ, નિર્વાણનું સુખ. જે સુખ આવ્યા પછી જાય નહીં અનું છે. (પા. ૧૫)

જે પુનર્જન્મને માને છે, જીવને માને છે, ભવભ્રમણને માને છે, મોક્ષને માને છે એવાં છાએ આસ્તિક દર્શનોએ પણ કચું છે કે જીવ પોતાને ભૂલી ગયો છે. માટે તને જન્મમરણનું દુઃખ છે. (પા. ૧૬)

જ્યાં સુધી અનંતાનુભંધી કષાય જાય નહીં ત્યાં સુધી જન્મમરણના ફેરા ટળો નહીં. જ્યારે આપણાને સમ્યક્કદર્શન પ્રાપ્ત થાય ત્યારે જાય. સમ્યક્કદર્શન

આપણો સત્પુરુષનાં ઓળખી સત્માર્ગને જાણીએ
અને એ જ પ્રમાણો પુરુષાર્થ કરીએ ત્યારે પ્રાપ્ત
થાય. (પા. ૧૩)

જે જીવ જ્ઞાનીની આજ્ઞાનો આરાધક થાય તે
અંતમુહૂર્તમાં કેવળજ્ઞાન પામી જાય. (પા. ૧૮)

ઉપદેશ દેવા માટે જરાય પ્રયત્ન કરીશ નહીં,
કારણ કે એના જેવું જોખમી એક કામ નથી. પણ
તું જ્યાંથી ભળે ત્યાંથી ઉપદેશ લેજે, કારણ કે
ઉપદેશની વાત છે એ આત્માની વાત છે. એ અગમ
છે. એ દેશ જ અગમ છે અને એ અગમ દેશ
જ્ઞાનીનાં દેશ છે. જ્ઞાની ઓમાં રહે છે. (પા. ૨૨)

સત્પુરુષની ઓળખાડા થાય એટલે એનો
તન, મન, ધન બધું અર્પણ કરે. અર્પણ કરે એટલે

એક શાસોચ્છ્વાસ સિવાયની કાઈ કિયા આજીબા
વગર ન થાય. તો આપણું કામ સિદ્ધ થાય.
દુર્લભ એવો આ મનુષ્ય હેહ, આંખ જ્યારે મીચાંશે
તેની ખબર છે ? નથી, તો આપણું કામ કરી
લેવું જોઈએ. કામ એટલું જ કે સમ્યકૃદર્શન
પ્રાપ્ત થઈ જવું જોઈએ. એ અત્યારે થઈ શકે
તેમ છે. (પા. 30)

આપણા બધામાં વિભાવ પરિણાતિ છે. એમાં
કોઈ સમય એવો પણ આવ્યો હશે કે જ્યારે એ
વિભાવ પરિણાતિમાં ઉલટ થઈને “સુભાવ ગઈ
લીનો હૈ” પાતાનાં સ્વભાવ પ્રગટ થઈ ગયો.
જેટલા અંશે સ્વભાવ પ્રગટ થાય તેટલે અંશે વિભાવ
થાય. આ સ્વભાવ પ્રગટ થયો. અંટલે જે લંવાનું
હતું, પ્રાપ્ત કરવાનું હતું એ બધું મળી ગયું. જે

જે છોડવાનું હતું-વિભાવાહિ એ બધું છોડી દીધું.
હવે લેવાનું કાંઈ બાકી ન રહ્યું અને ત્યાગવાનું
પણ બીજું કાંઈ રહ્યું નહીં. જે ત્યાગવું હતું તે
ત્યારી દીધું. બાકી હવે નવિન કરવાનું શું બાકી
રહ્યું ? મફતની મજા કરવાની રહી. (પા. 39)

જ્ઞાનીના મુખેથી સાંભળીએ ત્યારે જ યથાર્થ બોધ
થાય કારણ કે એનો આશય અને હેતુ કહેવાનો શો
હતો એ ખબર પડે. આપણી કલ્યાનાએ ખબર ન પડે.
યથાર્થ બોધના પરિચયથી બોધિત્તીજની પ્રાપ્તિ થાય
છે. (પા. 39)

જ્ઞાનીને બે જ કામ હોય છે. (૧) પોતાના
જે કર્મ ઉદ્યમાં આવે તે સમભાવે આનંદથી
ભોગવવા એટલે નિર્જરી જાય અને નવાં કર્મ
બંધાય નહીં. (૨) પરની અનુકૂળા. (પા. 49)

આપણો આત્મા આપણાથી કેટલો છેટો છે ?
 એક તલ જેટલો પડા છેટો નથી. આપણો જ
 આત્મા છીએ. એ ‘સત’નું એટલું તે ભગવાન
 આત્માનું નિશ્ચયપૂર્વક શ્રવણ કરવું, મનન કરવું,
 નિદિધ્યાસન કરવું. (પા. ૪૨)

સંસારને ઉપાસવાનો ભાવ અર્વથા ત્યાગવો. પોતે
 ગમે તેટલા હંદિશિયાર હોય તો પણ પોતે જાણ્યું હોય
 એ બધું છાંડી દેવું, અને જે આજ્ઞાઓં થાય તેનું
 આરાધન કરવું. (પા. ૫૦)

આપણો વિભાવ પરિષુણિતમાં જ છીએ. આ
 દુનિયાની વस્તુઓ, આ શરીર, સગાં, સંપત્તિ એ
 બધાની સાથે એકપણું અધ્યાસથી થયેલું છે, પોતે
 કેવળ એનાથી સંપૂર્ણ રીતે ભિન્ન છે. એ પ્રગટ થાય

ત्यारे अत्यंत प्रत्यक्ष थाय છે, અનુભવમાં આવે છે કે આ દેહ વિનાશી છે, કુટુંબ વિનાશી છે. આ હષ્ટ છે, આ અનિષ્ટ છે એવું, એને અનુભવ થયા પછી કાઈ થાય જ નહીં. (પા. ૫૫)

આ આત્માને જન્મ નથી, મરણ નથી, રોગ નથી. જન્મમરણ એ દેહનો સ્વભાવ છે. (પા. ૫૫)

સદગુરુના આત્માની ચેષ્ટા ઓળખાતી જ નથી. જો ઓળખાય તો આપણી વૃત્તિ એમાં ચોંટી જાય અને હું બધું જાણું છું એવો પોતાનો સ્વર્ણંદ મટે. (પા. ૫૬)

દરેક પદાર્થ યથાર્થ જાણવો હાય તો વૈરાગ્ય જોઈએ. આ સંસાર કડવો લાગે. આમાંથી ક્યારે છુટું ? એમ થાય. એનું નામ વૈરાગ્ય. રાગદ્રોષ,

કષાય, નોકષાય મંદ પડે એનું નામ ઉપરશમ.
વૈરાગ્ય અને ઉપરશમ પહેલા જોઈએ આપણી વિપર્યાસ
બુદ્ધિ મટે, ઊંઘી સમજણ મટે તો, પદાર્થને બરાબર
ઓળખીએ તો આપણું ધ્યાન વગેરે સફળ થાય.

ગૃહ કુટુંબ પરિગ્રહને વિષે આપણાને અહંતા
મમતા છે ? આ સંપત્તિ મારી છે - એમ લાગે
છે ? આ શરીર મારું છે - એમ લાગે છે ? આ
પુત્ર મારો, પતિ, પિતા વગેરે મારાં છે - એમ
લાગે છે ? આ અહંતા મમતા છે. એ ગ્રાપ
થાય તો આનંદ થાય, ચાલ્યું જાય તો દુઃખ
થાય, દિકર થાય, દ્વેષ થાય આ વિપર્યાસ બુદ્ધિ
છે. (પા. ૫૮)

સંસારનો સંગ છે એટલે જીવ પોતાના સ્વભાવને

ગુરુવાણી ૦ ૫૭

ભૂત્યો છે. સંગની નિવૃત્તિએ સહજ સ્વરૂપનું પ્રત્યક્ષ
ભાન પ્રગટે છે. (પા. ૯૮)

પાત્રતા પ્રાપ્ત થવા માટે બાધ્ય સાધનોની જરૂર
પડે છે. પણ સમજણાફેરના કારણો તેમાં જ અટકી
પડે છે, તે ભૂલ છે, આંતરિક પરિણાતિ
પારિણામિકભાવ તરફ ન વળો તો બાધ્ય સાધનો
નિષ્ફળ હરે છે. કારણા કે તે મોક્ષમાર્ગના હેતુ થતા
નથી. (પા. ૭૨)

આપણું શરીર, આપણું કુટુંબ, આપણું ઘર,
આપણો ધંધો અને મિલકત એ બધું જેટલું દૃશ્ય
છે, અને જ્ઞાનીએ અદૃશ્ય કર્યું છે. બહારમાં જ
જેની વૃત્તિ ફરે છે અને હું કોણા હું એ ખબર નથી.
અને માટે આત્મા અદૃશ્ય છે. જ્ઞાનીપુરુષોએ આત્માને

દૃશ્ય કર્યો છે અને બાધ્ય જગતને અદૃશ્ય કર્યું છે.
આ આશ્ર્યર્થકારક છે. (પા. ૭૩)

ગયેલાં વખો પાછાં આવતાં નથી. માટે એક
પળનો હીન ઉપયોગ ન થાય તેટલા સાવધ રહેવું
જોઈએ. આપણા અજ્ઞાનને કારણો હીન ઉપયોગ
થાય છે, તો તેવું અજ્ઞાન દૂર થાય તે માટે
પુરુષાર્થ કરવો જોઈએ; જ્ઞાનીનો સત્સંગ કરવો
જોઈએ. (પા. ૭૪)

અભિનિવેશ એટલે આગ્રહ. જ્યાં સુધી આગ્રહ
છુટતો નથી ત્યાં સુધી મિથ્યાત્વ જતું નથી. માટે
અભિનિવેશ છોડવા જોઈએ. (પા. ૭૪)

પાંચે ધન્દ્રિય એ હું નથી, મન એ હું નથી, બુદ્ધિ
એ હું નથી, ચિત્ત એ હું નથી, અહંકાર-અહંભાવ

એ હું નથી. એ સિવાયનો જે જાણનારો, જાગતો,
અંદર આ બધી દૃષ્ટિ કરનારો બેઠો છે એ આત્મા
છે; એ હું હું. (પા. ૮૩)

સ્વભાવ, વિભાવ, ચેતનાનો ભાવ, ૪૩
પુદ્ગલનો ભાવ, કોધ, માન, માયા, લોભ - એમાં
પરિણાતિ આપણી જે થાય એને જે પ્રકાશો છે,
એ તમને કહે છે કે, ‘જુઓ આ વિભાવ અને
આ સ્વભાવ, તે આત્મા છે. આત્માનો આ મોટામાં
મોટો ગુણ છે.’ (પા. ૮૩)

જેમ બાંતિથી પરભાવનો કર્તા છે, તેમ એનાથી
જે કર્મ બંધાય છે તેના ફળનો ભોક્તા છે. કર્તાપણું
હોય ત્યાં ભોક્તાપણું છે. એટલે એ કર્મ બાંધીએ
છીએ તે આપણો જ ભોગવવાં પડે છે. કર્મ ન

બાંધીએ અને સદેહ મુક્ત થઈ જઈએ તો એનું ફળ
મુક્તપણું જ આવે. (પા. ૮૫)

જ્યાં સુધી ભાંતિ છે, દર્શન મોછ છે, મિથ્યાત્વ
છે ત્યાં સુધી તો ક્ષાણો ક્ષાણો કર્મ બંધાય છે. જૂનાં
ભોગવાય છે, એ ભોગવતાં ભોગવતાં નવા કર્મ
બંધાય છે. આપણામાં અજ્ઞાન ભરેલું છે તેથી
આત્મા કાં તો શુભકર્મ બાંધે છે, કાં અશુભ કર્મ
બાંધે છે. જો ભાંતિ જાય, અજ્ઞાન જાય, જ્ઞાન પ્રગટ
થાય તો કર્મ ન બંધાય. કર્મ લાગે નહીં. (પા. ૮૬)

કષાયો શાંત થયા હોય, માત્ર મોક્ષની છચ્છા
હોય, ભવસ્ત્રમણાનો ખેદ થયા કરતો હોય અને બધા
જીવો પર દ્યાભાવ રહેતો હોય ત્યાં આત્માર્થ-
મોક્ષમાર્ગ પ્રગટે. જીવ આવી દ્શાને પામે નહિ ત્યાં
સુધી એને મોક્ષમાર્ગની પ્રાપ્તિ થાય નહીં. (પા. ૮૮)

જ્યાં સુધી છવ વિભાવભાવમાં રમે છે ત્યાં
સુધી કર્મ લાગે છે તેથી કર્મનો કર્તા બને છે. કર્તા
બનવાથી તેના ફળનો ભોક્તા પણ તે બને છે.
પણ જેવો વિભાવભાવથી પાછો ફરી સ્વસ્વભાવમાં
રમણતા કરવાનું શરૂ કરે એટલે પરભાવનો કર્તા
ભોક્તા મટી જાય છે. (પા. ૧૦૩)

આત્માને જ્યાં સુધી આત્માની ઓળખાડા થઈ
નથી ત્યાં સુધી એ આત્મભાંતિ નામના મોટામાં
મોટા રોગનું ભાજન છે. તે રોગ દૂર કરવા માટે
સદગુરુ જ તેના વૈઘ છે, કારણ કે તે રોગ કેમ
કાઢવો તેના તે જાણ છે. આ રોગને મટાડવા
માટે ગુરુની આજ્ઞા પાળવારૂપ પથ્ય પાળવું જરૂરી
છે. તેઓ દવા, સુવિચારણા અને ધ્યાન કરવાની
આપે છે. (પા. ૧૦૪)

જેને આત્મસાક્ષાત્કાર થયો છે, જેનો દર્શાનમોહ ગયો છે એને ચારિત્રમોહ સામે લડવાને સમ્યકૃત્વનું બખ્તર મળે છે. (પા. ૧૦૭)

વિભાવ પરિણામ એટલે વિભાવ પરિણાતિ. જ્યાં ત્યાં આપણો આત્મા લાગેલો છે. છન્દ્રિયો, છન્દ્રિયોના વિષયો, મોહ, માયા, કંધ, માન, જુગુસા, રતિ, અરતિ બધામાં ભળી જાય છે એનું નામ ભાવકર્મ છે. તે જ વિભાવ પરિણાતિ છે. વિભાવ પરિણાતિ થતાં જ નવું કર્મ બંધાય. વિભાવ થતાં કર્મ પુદ્ગલનો સંબંધ આત્માના પ્રદેશો સાથે થાય છે તે દ્રવ્યકર્મ છે. (પા. ૧૧૫)

આ શરીર અનિત્ય છે, અસાર છે, બહારનાં બધાય ભોગનાં સાધનાં અને બાહ્ય વस્તુઓ એ બધું

અસાર અને અશરણારૂપ છે, છતાં આ જીવને તે
પ્રીતિનું કારણ કેમ થાય છે ? એવો પ્રશ્ન વારંવાર
વિચારવો જોઈએ. (પા. ૧૨૫)

સત્યુત એટલે આગમાદિ શાસ્ત્રો કે જેમાં આત્માની
વાત કરીને માર્ગ બતાવ્યો હોય, જેમાં શાંતરસધી
ગર્ભિત એવો ઉપદેશ સમાયેદ્વારા હોય. સત્યુતના
સેવનથી ઘડ્યો લાભ થાય છે. તેવાં લાભ સત્પુરુષના
સેવનથી અદ્યકાળમાં પ્રાપ્ત થાય છે. (પા. ૧૨૬)

જ્ઞાનીપુરુષોને જે સન્માર્ગ બતાવ્યો છે, એના
ઉપર નંદ્ધિકપણાથી પુરુષાર્થ કરે તો ચારિત્રમોહનનો
પ્રલય થાય છે, એ બળી જાય છે, નાશ પામી જાય
છે. (પા. ૧૩૮)

જેનું માહાત્મ્ય અચિત્ય છે, ચિંતવી શકાય નહીં,

વર्षावी શકाय નહીં અવું છે, એવો સત્તસંગ મળે
પછી જીવ ભીજારી રહે ? (પા. ૧૪૮)

આ કળીયુગ છે, પંચમ કાળ છે, માણસોના
મનમાં સરળતા નથી. આપણો સરળ જીવ થવું
જોઈએ. આપણામાં જરા પણ વાંકાપણાનો સ્વભાવ
ન હોવો જોઈએ. મનમાં કાંઈ, વચનમાં કાંઈ અને
વર્તનમાં કાંઈ અવું આપણામાં જે દેખાય છે તે ન
હોવું જોઈએ. (પા. ૧૪૯)

જે આપણા આગમો છે, જિનની વાણી છે અને
સમજવી દુર્ગમ્ય છે, તરત સમજાય એવી નથી.
અતિ મતિ માન - અંટલે ખૂબ વિદ્વાન હોય,
બુદ્ધિશાળી હોય તેવાઓ પણ સમજી શકે નહીં
એવી છે. પણ જો સદગુરનું અવલંબન મળે તો જ

સુગમ છે. એ વાણી સાહિ અનંત કાળ સુધી સુખ
આપે અંવી ખાણ છે. (પા. ૧૫૧)

જેના મન, વચન, કાયાના યોગ વિષય અને
વિકારમાં જ રખડતા હોય, સદાયે એમાં જ દોડતા
હોય, લુબ્ધ હોય, અનું પરિણામ અને ભરાબ જ
આવે. અને કદાચ સદ્ગુરુનો કે સત્તશાસ્ત્રનો,
ભગવાનની વાણીનો, આગમનો અને પરમાત્માનાં
જોગ થયો હોય તો પણ તેને યોગ, અયોગ (નિષ્ફળ)
બને છે. (પા. ૧૫૨)

પાંચ છન્દ્રિયોના વિષયો મંદ પડતા જાય.
સ્વભાવમાં સરળતા આવે, સુવિચારણા જાગે અને
એ આજ્ઞા ઉઠાવે, તદ્દુપરાંત એ કરુણાભાવથી ભરેલા
હોય, સ્વભાવ કોમળ હોય તથા અંવા બીજા સદ્ગુરુઓ
હોય. સાધકની આ પ્રથમ ભૂમિકા છે.

ગુરુવાણી • ૧૫

જેને સંયમની સાધનાનો રાગ હોય, સંયમનાં જેટલાં સાધન હોય, એના તરફ એને રાગ છે. એને આ જગતમાં ગમે તે વસ્તુ હોય, ઇન્દ્રાસન હોય કે માણેક હોય કે નીલમ હોય એ આત્મા કરતાં વધારે છષ્ટ નથી. એવા જીવો આ માર્ગનાં મધ્યપાત્ર થયા. તેઓ મહાભાગ્યશાળી કહેવાય.

જેને જીવવાની તૃષ્ણા નથી, પોતાનું લાંબુ આયુષ્ય હોય એવી જેને છષ્ટા નથી અને બીજી બાજુ મરણ આવે તો ક્ષોભ કે ભય લાગતો નથી, કારણ કે તેઓ મરણને જીત્યા છે. એમને તણખલા જેટલી પણ તૃષ્ણા ન હોય, તેઓ પરમયોગ સાધનારા કહેવાય. એ ઉત્તમ ભૂમિકા કહેવાય. (પા. ૧૫૨)

મોક્ષમાર્ગ સમજાય ત્યારે સાવ સરળ છે. કારણ
ગુરુવાચી ૦ ૬૬

કે પોતાના ઘરની વાત છે. અત્યારે તો એ પોતાનું ઘર ચૂકી ગયો છે. અને પરમાં મશગુલ થયો છે. એ યથાર્થ સમજણ આવે તો સરળ છે. સમજણ નહીં ત્યાં સુધી એ દુર્ઘટ છે, મુશ્કેલ છે. એ મુશ્કેલ ન હોત તો આપણો ક્યારના મોક્ષે ચાલ્યા ગયા હોત. (પા. ૧૯૭)

આપણો દર્શનમોહ ઉપર ધા કરવાનો છે. દર્શનમોહને કાઢવાનો છે. એ રીત આપણો શીખવી જોઈએ. એ સહેલી વાત નથી. આ દુનિયાની જેટલી વળગણા છે એ બધી છોડી દેવી જોઈએ, છોડી દેવી એટલે જંગલમાં જવું એમ નહીં, પણ અંદરથી જેને આપણા માન્યા છે માંહથી અને માયાથી એ મારાપણું છોડી દેવું જોઈએ. (પા. ૧૯૮)

